

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ ТЫВА

МУ Управление образования Каа-Хемского района

МБОУ СОШ с.Дерзиг-Аксы

СОГЛАСОВАНО
Зам. директора по УВР
МБОУ СОШ с.Дерзиг-Аксы

Донгак Ю.Ю.
« 31 » 08

Донгак Ю.Ю.
2023г.

УТВЕРЖДАЮ

Директор МБОУ СОШ с.Дерзиг-Аксы

Салчак А.А.
« 01 » 08

Салчак А.А.

2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета

«Родной (тувинский) язык»

наименование предмета (курса)

для 10 класса

на 2023/2024 учебный год

Составитель:

Кужугет Аяна Ким-ооловна,

учитель родного язык и литературы

высшей квалификационной категории

Дерзиг-Аксы

2023г.

Тайылбыр бижик.

Ажылчын программаны 2022-2023 өөрөдиге чылында ажыглаттынып турган «Кол ниити өөрөдигениң 5-9 класстарыңа «Төрээн (тыва) дыл» эртемниң чижек өөрөдиге программасында» (Тургузукчулары: ф.э.к. К.Б. Доржу, Ч.А. Сарыглар. 2021.) чамдык темаларның туруштары Федералдыг ажылчын программада (2023ч.) өскерли берген, ынчангаш 2023-2024 өөрөдиге чылында федералдыг ажылчын программаже чоорту шилчииринге методиктиг дуза чедирер сорулга-биле кылганы (Тургузукчулары: Е.М. Куулар, Т.Б. Оюн, С.Э.Лопсан) чижек календарь-тематиктиг планнаашкын тургустунга даянган.

2023-2024 өөрөдиге чылында РФ-тин ОФКС-тин негелделеринге дүүштүр ниити өөрөдиге черлеринин 5-11 класстарыңа тыва дылдын чижек программасыңа даянып кылган.

Өөрөдиге номунуң автору ады, үндүргөн чылы: А.К. Ойдан-оол, Б.К.Ондар, К.Б.Доржу, Е.М.Куулар. Тыва дыл. 10-11 класс. Кызыл: Тыв НУЧ, 2007. Программаның ады: А.К.Ойдан-оол, Ш.Ч.Сат, Н.Д.Сувандии. «Тыва дыл болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы» деп ниити өөрөдиге черлеринин 5-11 класстарыңа күрүне стандарты база өөрөдиге программасы. Кызыл: НШХИ, 2008.

5 -11 класстарга тыва дыл программасын Тыва Республиканың ниити өөрөдигезинин кол (долу эвес) школага тыва дыл талазы –биле күрүне стандарттарыңа дүүштүр тургускан.

Кижиниң төрээн дылы –чүгле ооң иезиниң дылы эвес, ол дылга чугаалап турар бүгү чоннуң дылы. Дыл тускай аймак-сөөк улус, чижээ, нация болурунуң база бир кол демдээ болбушаан, бүгү национал культураның үндезини болур. Дылда чоннуң бүгү-ле үнелиг байлаа сиңниккен. Сайзыраңгай, хөй функциялыг дыл кижилерниң мөзүлүг, чаагай сеткилдиг, келир үеге бүзүрелдиг кылдыр кижизиттинеринге улуг ужур-дузалыг. Ынчангаш тыва чоннуң, тыва школачыларның кол сорулгазы болза төрээн дылдын байлаан сиңгээдип ап, ону камнап, байыдып, аңаа чоргаарланып, янзы-бүрү бокталдырыышкыннардан чайладып, арыг эдилээри болур. Бо сорулганы боттандыраы төрээн дылды школага чедишкинниг башкылаарыңдан база улуг хамаарылгалыг.

Оон аңгыда уругнуң кижиге бооп хевирлеттинип сайзыраарыңа ниити ортумак өөрөдиге системазында өөрөдип турар эртемнерниң аразында төрээн дыл кол черни ээлеп турар. Тыва дыл эртемниң школага өөрөдиге-кижизидилге талазы-биле ужур-дузаы ооң харылзажылганың эң чепсээ болбушаан, уругларның угаан-медерелин сайзырадыр, оларны долгандыр турар бойдус дугайында билиглер-биле чепсеглээр, ада-өгбениң амыдыралының байлак дуржулгазын ажыглап билиринге чаңчыктырар, тыва улустуң национал культуразын сиңгээдип алырыңа дузалаар социал функциялары-биле тодараттынып турар.

10-11 класстарга тыва дыл эртемниң өөренир чүүлдери

10-11 класстарга тыва дыл өөрөдириниң бо программасын республикада төрээн дыл башкылаашкынының ниити байдалын, 9 класс дооскан өөреникчилерниң билиглериниң,

мергежилдериниң, чаңчылдарының деңнелин сайгарып, оларның шиңгээдип албайн турар темаларын колдады кирип, чамдык дуржулгалыг башкыларның болгаш методистерниң, дыл эртемденнериниң, 5-9 класстарның өөредилге номнарының, тыва дыл программазының авторларының сүмелеринге, саналдарыңга даянып кылган. Программаны (орфографиядан өске темаларны) шуушкак принцип езугаар тургускан.

10-гу класска «Фонетика. Орфоэпия. Орфография», «Лексика болгаш фразеология», «Морфемика болгаш морфология», «Чугаа. Чугааның стили» деп темаларны катаптап системажыдар.

10-11 класстарга тыва дылды өөредириниң сорулгалары болгаш өөреникчилерниң билип алыр уjurлуг чүүлдери:

- өөреникчилерниң 5-9 класстарга фонетика, графика, лексика, фразеология, сөс чогаадылгасы, грамматика (морфология болгаш синтаксис), орфография, пунктуация, стилистика талазы-биле алган тодаргай билиглерин улам ханыладып системажыдар;

- шын бижиириниң (орфография) болгаш бижик демдектерин салырының (пунктуация) чаңчылдарын быжыглап автоматчыдар;

- өөреникчилерниң харылзаалыг чугаазын сайзырадырының айтырыгларын улам делгемчидип, чедип алган мергежилдерин, чаңчылдарын быжыглаар өөреникчилерге литературлуг дылдың нормаларын шиңгээттирер, оларның сөс курлавырын байыдар болгаш чугаа культуразын улам бедик чадаже көдүрер;

- төрөөн дылыңга ынак болгаш камныг болуруңга кижизидер, ооң байлаан шиңгээдип алырыңга өөреникчилерни хандыкшыдар;

- оларның билиглерни боттары чедип алырынче чүткүлүн деткип, ном болгаш билиглерниң өске-даа үндезиннери-биле хууда ажылдап билиринге чаңчыктырар;

- дыл материалын ажыглап, өөреникчилерниң мөзү-шынар, күш-ажыл, экология болгаш эстетика талазы-биле кижизидилгезин боттандырат.

Тематическое планирование

по предмету «Родной (тувинский) язык»

наименование предмета (курса)

класс 10

учитель Кужугет Аяна Ким-ооловна

(ФИО)

полностью

Количество часов по учебному плану:

Всего 102 часов; в неделю 3 час(ов)

Плановых контрольных работ 10

Планирование составлено на основе 1. Ниити өөредилге черлеринге кол ниити өөредилгениң «Төрөөн (тыва) дылга» чижек ажылчын программазы (5-9 класстар) (10-11 класстар)

Тыва дыл болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгасы 5-11 класстар. Күрүне стандартыңга болгаш өөредилге программалары». Авторлары: К.Б. Доржу филология эртемнериниң кандидаты, доцент, Ч.А. Сарыглар Кызылдың 9 дугаар гимназиязының дээди

категорияның башкызы. 2. КОЛ НИИТИ ӨӨРЕДИЛГЕНИҢ 5-9 КЛАССТАРЫНГА «ТӨРЭЭН (ТЫВА) ДЫЛ» ЭРТЕМИНГЕ ЧИЖЕК КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИКТИГ ПЛАННААШКЫН (2023-2023) Тургузукчuzu: Ч.А. Сарыглар, Кызылдын 9 дугаар гимназиясының дээди категорияның тыва дыл болгаш чогаал башкызы, НШХИ-ниң улуг методизи

Программа

Учебник: А.К.. Ойдан-оол, Б.К.Ондар,К.Б.Доржу,Е.М.Куулар.Тыва дыл. 10-11 класс. Кызыл: Тыв НУЧ, 2007.

(название, автор, издательство, год издания)

Календарь-тематиктиг планнаашкын

№	Кичээлдиң темазы	Шагы	Үези		ЭОР ЦОР
			План ёзугаар	Херек кырында	
Дыл дугайында ниити билиглер					
1	Дыл болгаш ниитилел. Дыл болгаш культура	1			
2	Түрк дылдарның аразында тыва дылдың туружу Эртеги түрк руниктиг бижиктиң тураскаалдары	1			
3	Тыва дылдың ажыглаттынып турар хевирлери	1			
4	Дыл болгаш ниитилел. Дыл болгаш культура	1			
5	Чогаадыг «Тыва дыл – мээң төрөөн дылым!»	1			
Фонетика. Орфоэпия. Орфография					
6	Фонетика, графика, орфоэпия, орфографияга катаптаашкын Чугаа агымынга үннерниң өскерлири. Ажык үннерниң өскерлишкиннери	1			
7	Ажык эвес үннерниң өскерлишкиннери	1			
8	Фонетика, графика, орфоэпия, орфографияга катаптаашкын Чугаа агымынга үннерниң өскерлири. Ажык үннерниң өскерлишкиннери	1			
9	Шын адалганың нормалары	1			
10	Тыва орфографияның 1 принциптери	1			
11	Хыналда диктант «Ааттыган хойлаарак»	1			
Лексика болгаш фразеология					
12	Тыва дылдың сөс курлавырының дугайын билир.Сөс болгаш ооң уткалары.	1			
13	Лексиканын тывылган угу. Тыва дылдын лексиказынын ажыглалы	1			
14	Тыва ономастика болгаш оон онзагайы	1			
15	Тыва лексикография	1			
16	Тыва дылдын фразеологизмнери	1			
17	Төлевиле «Сээңадың болгаш	1			

	<i>сен»</i>				
Морфемика болгаш морфология					
18	Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылганының дугайында билиг	1			
19	Сөс чогаадыр аргалар. Лексика-семантиктиг арга	1			
20	Морфологтуг арга.	1			
21	Синтаксистиг арга	1			
22	Морфолог-синтаксистиг арга	1			
23	Аббревиация болгаш калька аргазы.	1			
24	Конверсия болгаш изоляция аргалары.	1			
25	Морфология. Морфологияга ниити катаптаашкын.	1			
26	Тускай чугаа кезектериниң грамматиктиг уткалары, грамматиктиг хевирлери	1			
27	Тускай чугаа кезектериниң синтаксистиг хүлээлгелери	1			
28	Дузалал чугаа кезектери	1			
29	Чугаа кезектериниң морфологтуг сайгарылганы	1			
30	<i>Немелде онаалгалыг эдертиг</i>	1			
Чугаа. Чугааның стили					
31	Дыл болгаш чугаа. Чугаа чорудулганының хевирлери				
32	Харылзажылганың хевирлери Чугааның аңгы-аңгы байдалдары				
33	Функционалдыг стильдер Сөзүглелдин стиликтиг сайгарылганы Сөзүглелди чаартырының хевирлери				
34	<i>Бөлүк-биле ажыл «Тыва дылда чугаа стильдери». Кластер</i>				